

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 15. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-idm140252802526032/facsimile.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

INLEDDNING

tegner Mennesket. Saaledes Læreren i Bergen der lod sig kalde ved sit Øgenavn (S. 31) og Onklen Peder Lem der kun paa Skrømt irettesatte Disciplen Holberg for nogle Spottevers (S. 35). Eller Skibskokken der i en farlig Situation faar det geniale Paahit at kaste sin Pengepung i Gryden, hvor Snavset koger ud i Suppen (S. 37). Saa-danne Engangspersoner kendes f. Eks. fra Gil Blas' Historie. Gil beretter om sin Morbroder, der var halvfjerde Fod høj, overmaade tyk og uden Hals, at han vilde lære Drengen at læse. Onklen var Kannik, og Undervisningen »kom ham selv tilgode, for mens han lærte mig Bogstaverne, kom han atter til at beskæftige sig med Læsning, og langt om længe lykkedes det ham ogsaa at kunne læse flydende op af sin Bønnebog, og det havde han aldrig kunnet før.«

Den anden Art Historie er den store humoristiske Episode, udført med Omhu for Detaljen. Der kan være to eller flere Optrædende, som under Spøgeriet hos Oberst Krog (S. 32-33), Balladen omkring Paastanden, at Kvinder ikke er Mennesker og den store franske Duel i Kristiansand (S. 43 ff.). Hvis man vil studere en Virtuos saavel i den karakteriserende Anekdote som i den bredere udførte Billedrække, skal man læse den samtidige *Saint-Simon* (1675-1755), hvis Erindringsværk ingen Litteratur har Magen til. Vi har her en Fordel frem for Holberg, for *Saint-Simons Mémoires* udkom 1788-89, altsaa efter Holbergs Død, i en forkortet og forvansket Udgave, og først 1829-30 i autentisk Skikkelse.

Holberg har en morsom Vane, som minder baade om Scener i hans Komedier og om Steder i hans Essays: han samler flere Anekdoter, her altsaa selvoplevede, som har en beslægtet Komik. Saaledes en hel Række om fremmede Nationers Vankundighed om Norden (S. 44), snurrige Oplevelser med Skildvagter (S. 63-65), latterlige Fejltagelser med Bogtitler (S. 144).

Det er yderst sjældent, at Holberg i sin Ungdoms Roman ræsonnerer over sin aandelige Udvikling. Det

TRE BREVE OM MIG SELV

eneste Punkt af Betydning er nok hans Meddelelse om, at det i Oxford gik op for ham, at han vilde være Forfatter og vinde Ry ad den Vej (S. 59). Levnedsbrevet faar ny Karakter, hvor Holberg bredt beretter om sin Opvaagnen til satirisk Produktivitet, under Striden med Andreas Hojer, og derefter til fri poetisk Skaben. Det falder sammen med, at han som lønnet Professor befris for Næringsssorger. Vi er da fra Romanen om en fattig og fuglefri Omstrejfer kommet til Historien om en Digters Gennembrud og Forløbet af hans Besættelse. Ifølge den fornemme Udgivers Fortale skulde han ikke spares for Modgang og Mistænkeliggørelse.

Det kan give Perspektiv her at omtale nogle samtidige europæiske Forfatteres Autobiografier. Fjernest fra Holberg staar den fromme Selvbiografi. Den dynamiske svenske Prælat *Jesper Svedberg* (1653-1735), Fader til den navnkundige Swedenborg, skrev for sine Børns Skyld en Levnedsbeskrivelse, Lefwernes Beskrifning, hvor han vil vise, hvorledes Forsynet Gang paa Gang greb direkte ind i hans Liv. Hvert af de seks Børn fik et haandskrevet Eksempplar af Faderens Selvbiografi; først 1941 blev den trykt. Den tyske Teolog og Pædagog *August Hermann Francke* (1663-1727) sendte sin aandelige Fader, Philipp Jacob Spener, en indgaaende, fint nuanceret Beretning om alle Faser i sin pietistiske Omvendelse. Denne Selvskildring skulde bruges til at omvende andre. Pietismens Omsorg for den Enkeltes Frelse blev en ny Vej til at granske sin Sjæls Historie. Bekenntnisse einer schönen Seele, i Goethes *Wilhelm Meisters Lehrjahre* (1795-96) har Udspring i denne nye religiøse Selvanalysering.

Den 22. Marts 1714 skrev den store tyske Filosof Leibniz til en fransk Ven, Louis Bourguet, som da færdedes i lærde Kredse i Venezia: »Jeg vilde ønske, at Skribenterne vilde give os deres Opdagelsers Historie og de Etaper, ad hvilke de er naaet til dem.« Tanken slog vistnok an blandt Venezianerne. Nogle Aar senere opfordrede grev Gian Artico di Porcia italienske Lærde til at forfatte deres